

REWITALIZUJ  
KROSNO

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA  
KROSNA NA LATA 2016-2020

Edukacja przedstawicieli Forum lokalnego

I etap

Materiały informacyjne

## WSTĘP

### 1. Krajowa Polityka Miejska - Rozdział 4.5 Rewitalizacja

Najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest **kompleksowa rewitalizacja**, (...) łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i **powstające we współpracy z lokalną społecznością**.

### 2. Wnioski dla perspektywy 2014-2020 (i dla rewitalizacji w ogóle):

- potrzeba koordynacji i spójności projektów rewitalizacyjnych,
- potrzeba promowania (wymuszania) zintegrowanego podejścia i działań na rzecz trwałości efektów,
- podnoszenie znaczenia kwestii społecznych i gospodarczych w rewitalizacji,
- koncentracja na najważniejszych obszarach problemowych,
- poszerzanie możliwości montażu finansowego na rzecz rewitalizacji,
- potrzeba znacznego wsparcia zdolności instytucjonalnych.

### 3. Nowa definicja rewitalizacji

- kompleksowy, skoordynowany, wieloletni proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych,
- służy wyprowadzeniu obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości.
- Głównym celem rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i społeczne Miasta.

## 4. Rewitalizacja to nie remont

Do 2015 roku większość miejscowości zrealizowała projekty renowacji (przynajmniej częściowej) rynków i głównych ulic handlowych. Sama ESTETYZACJA przestrzeni miejskich nie stanowi jednak REWITALIZACJI. Celem rewitalizacji nie jest to, aby było ładniej. Celem jest pobudzenie/uruchomienie mechanizmów rozwojowych, które sprawią, że nawet po zakończeniu interwencji, obszar będzie **nadal się rozwijał**.

O skuteczności działań i sukcesie rewitalizacji możemy mówić wtedy, jeśli interwencje publiczne (w ramach procesu rewitalizacji) stanowią będą **impuls do dalszej zmiany** – tworząc nowy wizerunek i atmosferę zrewitalizowanych miejsc zachęcać będą do kolejnych inwestycji sektora prywatnego i do jeszcze głębszych przekształceń tych obszarów.

## 5. W pierwszej kolejności rewitalizacja powinna rozwiązywać problemy społeczne

- dążyć do spójności społecznej obszaru i całej gminy,
- zapobiegać i ograniczać wykluczenie społeczne – w tym poprzez działania integracyjne skierowane do całej społeczności skoncentrowanych przestrzennie, np. część miasta zamieszkała głównie przez Romów lub osiedle domów socjalnych zamieszkałych przez ubogie rodziny.
- przewidywać działania zorientowane na grupy defaworyzowane – ubogich, bezrobotnych, dzieci, młodzież, osoby starsze, osoby uzależnione...
- nacisk na działania dotyczące sfery społecznej i zdrowotnej,
- promocja i wspieranie przedsiębiorczości społecznej,
- działania „okołodemograficzne”

## 6. Program rewitalizacji

- wieloletni program przyjęty i koordynowany przez Samorząd Gminy, który powinien koncentrować się na najbardziej problemowych (zdegradowanych) obszarach,
- ma na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych,

# REWITALIZUJ KROSNO

- jest realizowany zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł,
- jest dokumentem wymaganym w procesie aplikacji o środki pomocowe z Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 oraz umożliwia uzyskanie dotacji.

Program powinien:

- koncentrować się na najbardziej problemowych (zdegradowanych) obszarach,
- przedstawiać spójną wizję tego obszaru po wyjściu z kryzysu,
- zapewnić kompleksowość działań,
- umożliwiać jak największe zaangażowanie organizacji pozarządowych i podmiotów bezpośrednio zainteresowanych działaniami rewitalizacyjnymi.

## PODSTAWY PRAWNE SPORZĄDZANIA PROGRAMÓW REWITALIZACJI

W Polsce pojęcie rewitalizacji oraz cały proces rewitalizacji pozostawał przez szereg lat formalnie nieuregulowany. Zmieniło się to wraz z wejściem w życie zapisów ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. 2015 poz. 1777), której zamierzeniem było przede wszystkim:

- uporządkowanie stanu prawnego w zakresie działań podejmowanych przez gminy
- wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.

Nowa ustawa nakreśla ramy formalnoprawne przygotowania i prowadzenia procesów kompleksowej rewitalizacji oraz definiuje podstawowe pojęcia z tym związane.

Od 2015 r. mamy w Polsce strategiczne dokumenty i narzędzia prawno-ekonomiczne do prowadzenia procesów rewitalizacji:

- » Krajowa Polityka Miejska;
- » Krajowy system wsparcia rewitalizacji;
- » Narodowy Plan Rewitalizacji (założenia);
- » Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020;
- » Ustawa o rewitalizacji.

### **Rewitalizacja jako kluczowy element Krajowej Polityki Miejskiej 2023:**

- rewitalizacja - jeden z 10 wątków/elementów polityki skierowanej na zrównoważony rozwój miast i poprawę jakości życia w obszarach zdegradowanych;

- adresatami są wszyscy uczestnicy życia w mieście: władze, mieszkańcy, przedsiębiorcy etc.;
- przedstawia m.in. kierunki działań Rządu oraz instytucji podległych względem miast w kontekście rewitalizacji;
- wskazuje pożądane kierunki działań dot. prowadzenia działań rewitalizacyjnych na poziomie lokalnym → sformułowanie klarownej płaszczyzny odniesienia dla relacji rząd/samorząd w odniesieniu do zagadnień objętych tematyką KPM.

## **Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:**

- ramowy dokument warunkujący wydawanie środków unijnych na lata 2014-2020 na przedsięwzięcia rewitalizacyjne;
- adresatami są instytucje zarządzające regionalnymi i krajowymi programami operacyjnymi oraz beneficjenci;
- dotyczą kryteriów i wymogów, jakie muszą spełniać projekty rewitalizacyjne, które ubiegają się o wsparcie ze środków UE;
- główny nacisk został położony na odpowiednie przygotowanie programów rewitalizacji stanowiących wymóg konieczny uznania projektu z niego wynikającego za „rewitalizacyjny”.

## **Wymogi wobec projektu rewitalizacyjnego:**

- wynika z obowiązującego programu rewitalizacji;
- program rewitalizacji spełnia wymagania względem określonych cech i elementów.

## **Wsparcie dla „projektów rewitalizacyjnych”:**

- środki z Priorytetu Inwestycyjnego 9b przeznaczone tylko dla projektów rewitalizacyjnych;

- preferencje dla projektów rewitalizacyjnych ze środków w pozostałych priorytetach inwestycyjnych.

## **Umożliwienie IZ RPO wyboru sposobu weryfikacji programu rewitalizacji:**

- w trakcie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów;
- w odrębnej procedurze tj. przed ogłoszeniem naboru na projekty;
- w ramach mechanizmów wsparcia instytucjonalnego i eksperckiego z udziałem MliR lub Marszałka Województwa.

**Załącznik do Wytycznych - przewodnik dla beneficjentów, określa, jakie kryteria powinny spełniać programy rewitalizacji w oparciu o które samorządy będą ubiegać się o środki finansowe Unii Europejskiej**

Do końca 2023 r. obowiązuje okres przejściowy, podczas którego możliwe jest prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o Ustawę o rewitalizacji oraz Wytyczne lub w oparciu o Wytyczne.

**Od 1 stycznia 2024 r.** jedyną podstawą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminach będzie Gminny Program Rewitalizacji przyjęty uchwałą gminy zgodnie z wymogami wskazanymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

**Kiedy nie uchwalamy GPR?** Gdy nie potrzebujemy narzędzi ustawowych.

## **Ustawa o rewitalizacji Art. 52. 1.**

„Do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne.”

# REWITALIZUJ KROSNO

**KOMENTARZ:** do końca 2023 r. można realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne, o ile wynikają one z programu uchwalonego przez Radę Gminy - innego niż GPR, np. LPR, a gmina nie potrzebuje do ich realizacji narzędzi ustawowych.

Opracowując Lokalny Program Rewitalizacji obowiązują **Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020** z 2 sierpnia 2016r.

Celem *Wytycznych* jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji, zwanych dalej „projektami rewitalizacyjnymi”.

Ujednoczenie warunków i procedur ma zapewnić, że procesy rewitalizacji finansowane w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych, jako instrumenty służące realizacji Umów Partnerskich będą bardziej skuteczne, zintegrowane, kompleksowe i skoordynowane.



## DEFINICJE

**Rewitalizacja** – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez **działania całościowe** (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe) integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez **programy rewitalizacji**.

**Stan kryzysowy** - stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (np. bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (np. w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości),
- środowiskowej (np. w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (np. w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną),
- technicznej (np. braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

**Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

# REWITALIZUJ KROSNO

**Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

## MINIMALNA ZAWARTOŚĆ KROK PO KROKU

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy
2. **Diagnoza** czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych
3. Zasięg przestrzenny obszaru/obszarów rewitalizacji

**Komentarz:** delimitacja obszaru powinna opierać się na kompleksowej analizie wskaźników oraz diagnozie z odniesieniami do dokumentów strategicznych gminy oraz innych dokumentów mogących wspierać wytyczenie obszaru najbardziej wymagającego wsparcia oraz istotnego z punktu widzenia rozwoju gminy.

Diagnoza sytuacji w gminie musi obejmować analizę wszystkich sfer:

- Społecznej
- Gospodarczej
- Środowiskowej
- Przestrzenno-funkcjonalnej
- Technicznej

**Komentarz:** Szczególne znaczenie ma pogłębiona analiza kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt).

5. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacji kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk
6. Lista planowanych **projektów i przedsięwzięć** wraz z opisami:
  - nazwa,
  - podmioty realizujące,
  - zakres zadań,
  - lokalizacja,
  - szacowany koszt,
  - prognozowane rezultaty wraz ze sposobem oceny efektów
7. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową

**Projekt rewitalizacyjny** - projekt wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiórczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Rodzaje działań podejmowanych w projektach rewitalizacyjnych:

- Działania „twarde” – związane z polepszeniem stanu infrastruktury, zabudowy itp., struktur materialnych
- Działania „miękkie” – związane z polepszeniem stanu społeczności lokalnej oraz szans jej rozwoju, w tym wyjścia ze stanu kryzysowego

Działania „przestrzenne” – odnoszące się do obiektów i infrastruktury:

- zagospodarowanie przestrzeni publicznych
- budowa/przebudowa/remonty obiektów oraz ich adaptacja na różnorodne cele
- przebudowa, konserwacja i renowacja obiektów – o ile wiązać się będzie z rozwiązaniem problemów społecznych lub gospodarczych

#### Działania „gospodarcze” – odnoszące się do kwestii ekonomicznych:

- inicjatywy na rzecz inteligentnego rozwoju terenów wskazanych do rewitalizacji
- działania mające na celu wspieranie przedsiębiorczości na terenach wskazanych do rewitalizacji
- wspieranie podmiotów ekonomii społecznej
- organizacja okresowych targowisk, jarmarków na terenach wskazanych do rewitalizacji w celu ożywienia przestrzeni oraz wsparcia przedsiębiorców

#### Działania „społeczne” – odnoszące się do społeczności lokalnych:

- organizacja przedsięwzięć integrujących i aktywizujących lokalną społeczność
- organizacja warsztatów, kursów, szkoleń indywidualnych i grupowych, które służą przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu
- organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży, które zamieszkują na terenach wskazanych do rewitalizacji, mające na celu wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów oraz rozwijanie ich zainteresowań

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami i działaniami różnych podmiotów i funduszy

9. Indykatywne **ramy finansowe** z odniesieniem do listy podstawowych projektów/przedsięwzięć

**Komentarz:** w tym miejscu powinien się znaleźć plan rzeczowo-finansowy uwzględniający publiczne i prywatne źródła finansowania. Konieczne jest zapewnienie przestrzegania zasady dodatkowości środków UE, więc środki budżetu miasta i prywatne powinny gwarantować bezpieczną realizację planowanych działań.

Rozwiązania wspierające realizację projektów obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

11. System realizacji (wdrażania) programu

**Komentarz:** należy przewidzieć zarówno realizację działań w ujęciu organizacyjnym na poziomie gminy (powołanie zespołu zadaniowego, operatora itp.), instytucjonalną współpracę z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz z innymi jednostkami publicznymi.

12. System monitorowania i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

**Komentarz: omówienie Systemu realizacji, monitoringu i oceny nastąpi na II etapie spotkań w drugiej połowie stycznia**

## Rewitalizacja w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020

### Oś Priorytetowa VI – Spójność przestrzenna i społeczna

#### *Działanie 6.3 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*

Główny cel: Ograniczenie istotnych problemów zidentyfikowanych w Programie Rewitalizacji obejmującym obszary miejskie i/lub obszary wiejskie poprzez:

1. **Budowę, przebudowę, rozbudowę, nadbudowę, remont**, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych:

a) **budynków użyteczności publicznej**, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem, zdegradowanych budynków (w tym przemysłowych, powojkowych, popegeerowskich, pokolejowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem;

b) **obszaru przestrzeni publicznej**,

c) **części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem** - jako element szerszego projektu.

Komentarz: W uzasadnionych przypadkach możliwa jest realizacja projektów uwzględniających budowę nowych obiektów, pod warunkiem, że stanowi ona niezbędny element szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi, a w związku z tym przyczynia się do fizycznej, gospodarczej, społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów rewitalizowanych.

2. **Roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków**, budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z budynkiem – tylko, jako element 1 typu projektu.

W ramach ww. typów projektów (wyłącznie, jako element uzupełniający realizację kompleksowego projektu przyczyniającego się do osiągnięcia celów Lokalnego/Gminnego Programu Rewitalizacji) możliwa jest:

a) budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie przekraczającej 30 % kosztów kwalifikowalnych projektu,

b) budowa, przebudowa, rozbudowa, podstawowej infrastruktury komunalnej tj. przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i teletechnicznych na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu wszystkich obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych

c) przebudowa części wspólnych budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem,

d) przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego,

e) realizacja zakupu sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaka będzie pełniona przez budynek/przestrzeń publiczną.

Wspierane inwestycje będą uwzględniały dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Projekty w ramach niniejszego działania mogą być realizowane, jako projekty partnerskie w rozumieniu art. 33 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, jak również, jako projekty hybrydowe w rozumieniu art. 34 ww. ustawy.

#### **Typ beneficjenta:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,



# REWITALIZUJ KROSNO

- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- jednostki naukowe,
- szkoły wyższe,
- instytucje kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- spółdzielnie / wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- przedsiębiorstwa komunalne / Skarbu Państwa,
- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

**Uzupełniające inwestycje niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru przewidziane zostały w następujących działaniach/poddziałaniach:**

- 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej
- 3.2 Modernizacja energetyczna budynków
- 3.3.1 Realizacja planów niskoemisyjnych
- 4.3.1 Gospodarka ściekowa
- 4.3.2 Zaopatrzenie w wodę
- 5.4 Niskoemisyjny transport miejski
- 6.2.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
- 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej

# REWITALIZUJ KROSNO

Maksymalny % poziom dofinansowania UE wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu

- Projekty nieobjęte pomocą publiczną – maks. 85% wydatków kwalifikowalnych.
- Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie zasadami.

Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (środki UE + ewentualne współfinansowanie z budżetu państwa lub innych źródeł przyznawane beneficjentowi przez właściwą instytucję)

- Projekty rewitalizacyjne: dofinansowanie do 95%<sup>1</sup>, w tym środki budżetu państwa stanowią maks. 10% wydatków kwalifikowalnych projektu (zgodnie z rozdziałem III SZOOP – Indyktywny plan finansowy).

Minimalny wkład własny beneficjenta jako % wydatków kwalifikowalnych

- Projekty nieobjęte pomocą publiczną – 15%.
- Projekty o zwiększonym dofinansowaniu wynikające z pkt. 26 – 5%<sup>159</sup>.
- Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie zasadami.

Minimalna i maksymalna wartość projektu (PLN) - Nie dotyczy

Minimalna i maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu (PLN)

- Minimalna wartość wydatków kwalifikowalnych projektu: 500 000 PLN.

## CECHY PROGRAMU REWITALIZACJI

Rewitalizacja może być skuteczna tylko wtedy, gdy spełnione są jednocześnie 4 warunki:

- Ma precyzyjnie określone cele
- Jest prowadzona kompleksowo
- Jest oparta na szczegółowych badaniach i trafnej diagnozie
- Jest wypracowana partycypacyjnie

**Cechy programu:**

### 1. KOMPLETNOŚĆ

Treść programu rewitalizacji powinna zawierać wszystkie minimalne elementy określone przez *Wytyczne*.

Ponadto Program powinien charakteryzować się wszystkimi poniższymi cechami.

### 2. KOMPLEKSOWOŚĆ

Program integruje działania finansowane z różnorodnych źródeł, nie pomija żadnego z potrzebnych aspektów (społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego) związanego z obszarem i jego otoczeniem.

Nie dopuszczalne są inwestycje wybiórcze, nastawione na szybki efekt poprawy estetyki, skupionych tylko na działaniach remontowych lub modernizacyjnych.

Celem inwestycji jest strukturalna zmiana na obszarze rewitalizacji.

Skutkiem kompleksowości jest synergia projektów.

### 3. KONCENTRACJA

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, ale nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Skutkiem koncentracji jest określenie hierarchii potrzeb.

Projekty rewitalizacyjne mogą – warunkowo – wykraczać poza obszar rewitalizacji, jeśli realizują cele służące społeczności obszaru.

## 4. KOMPLEMENTARNOŚĆ

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach.

### 4.1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

- Uwzględnienie wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji
- Wzajemne dopełnianie się poszczególnych działań w przestrzeni gminy
- Zapobieganie przenoszeniu problemów na inne obszary
- Ciągła analiza następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia

### 4.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

- Wzajemne dopełnianie się działań we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym)
- Przeciwdziałanie fragmentacji działań i koncentracja uwagi na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru
- Określenie pożądanego stanu, do którego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne
- Konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach
- Ocena spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa

### 4.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSYTUCJONALNA

- Efektywny system zarządzania rewitalizacją
- Spójność działań i procedur
- Wypracowanie trwałych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji

#### 4.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

- Analiza dotychczasowych działań gminu, ocena skuteczności, osiągnięć i efektywności
- Zachowanie ciągłości programowej ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie
- Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu
- Wykorzystanie wniosków z dotychczasowych działań i ewaluacji

#### 4.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ FINANSOWANIA

- Uzupelnianie i łączenie form wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania
- Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych
- Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania

## PARTYCYPACJA

Dojrzała rewitalizacja opiera się na dojrzałej partycypacji

Partycypacja - udział obywateli w podejmowaniu publicznych decyzji, świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu w sprawach, które ich dotyczących

Partycypacja - współuczestniczeniu w tworzeniu projektu, wyrażeniu własnej opinii i potrzeb dotyczących danego terenu, pamiętając, że ostateczna decyzja spoczywa na samorządzie

### Cele

- wyrażenie potrzeb i życzeń mieszkańców
- edukacja, rozwijanie kompetencji obywatelskich
- integracja – między sobą i z miejscem zamieszkania
- zmniejszenie oporu na wprowadzanie zmian
- kreatywne pomysły – praca grupowa

### Cechy dobrej partycypacji

- właściwy moment
- współpraca, możliwość współtworzenia
- realność dialogu
- egzekwowanie przejrzystości procesu i dostępu do informacji
- dbałość o wyjaśnianie i akceptację reguł rządzących dziedziną, której dotyczy projekt
- kompetencje i współpraca profesjonalistów
- realizm i odwaga, a nie roszczeniowość żądań
- wykorzystanie wielości kanałów i sposobów komunikacji (także interaktywnych)

## Informowanie o partycypacji

- Rzetelnie - plusy i minusy proponowanych rozwiązań;
- Powszechnie i różnorodnie – plakaty, ulotki, internet, radio, lokalna telewizja, bezpłatna gazeta,
- W odpowiednim czasie - informacja musi być podana odpowiednio wcześniej;
- W formie dostosowanej do kompetencji odbiorców- prosty język,

## Zasada partnerstwa

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów.

Prace nad przygotowaniem programu, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

Gmina przygotowuje, koordynuje i tworzy warunki do prowadzenia rewitalizacji, ale rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy

## Interesariusze rewitalizacji

**Definicja interesariuszy** - są to osoby lub inne organizacje, które uczestniczą w tworzeniu projektu (biorą czynny udział w jego realizacji) lub są bezpośrednio zainteresowane wynikami jego wdrożenia. Interesariusze mogą wywierać wpływ na daną organizację.

## Główni interesariusze rewitalizacji:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze (...);

2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu i integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów, w szczególności GPR;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

**Generalna zasada:** partycypacja obejmuje cały proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający **aktywny udział interesariuszy**, w tym poprzez:

- udział w konsultacjach społecznych



- udział w pracach Komitetu Rewitalizacji – wymagana przez GPR (wynika z Ustawy)

## **Władze Gminy:**

- zapewniają wszystkim interesariuszom możliwość wypowiedzenia się w trakcie przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji;
- poznają potrzeby i oczekiwania interesariuszy;
- prowadzą działania edukacyjne, informacyjne o celach i istocie rewitalizacji;
- prowadzą dialog, integrują wokół rewitalizacji;
- zapewniają udział interesariuszy w opracowaniu dokumentów;
- wspierają oddolne inicjatywy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak **współdecydowanie czy kontrola obywatelska**.

## **Konsultacje społeczne**

Regulacje dążą do zapewnienia jak największej skuteczności konsultacji, dając gminie pewną swobodę co do jej form.

## **Obowiązkowe:**

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej (mail, BIP)
- dodatkowo co najmniej dwie z katalogu innych form:
  - spotkania,
  - debaty,

- warsztaty,
- spacery studyjne,
- ankiety,
- wywiady,
- wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

## **Kluczowe kwestie:**

- ułatwianie zrozumienia prezentowanych treści i odniesienia się do nich (język, wizualizacje itd.);
- prowadzenie konsultacji na obszarze rewitalizacji lub w jego najbliższym sąsiedztwie;
- określenie szczegółowych terminów prowadzenia konsultacji;
- podsumowanie po każdej z form konsultacji.

## **Techniki konsultacyjne**

### **W Krośnie zastosowane będą następujące techniki konsultacyjne:**

- Forum lokalne – edukacja i spotkania
- Warsztaty z młodzieżą
- Kawiarenki dla mieszkańców
- Wywiady grupowe
- Sondaż, bank pomysłów oraz geoankieta
- Warsztaty dla mieszkańców
- Spotkania z mieszkańcami
- Spacerzy badawcze
- Wywiady indywidualne

## BIBLIOGRAFIA

*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.*  
Minister Rozwoju; Warszawa 2016 r.

*Ludzie. Przestrzeń. Zmiana. Dobre praktyki w rewitalizacji polskich miast.* Ministerstwo  
Rozwoju; Warszawa 2016

Prezentacja „*Modelowa rewitalizacji miast . Program rewitalizacji od A do Z.*”  
dr Aleksandra Jadach-Sepioło, Wojciech Kłosowski